

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1925 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Tyskland och Sverige avslutad skiljedoms- och förlikningskonvention.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 80, däri Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden den 27 februari 1925 ävensom med överlämnande av texten till en den 29 augusti 1924, under förbehåll av riksdagens godkännande, mellan Sverige och Tyskland avslutad skiljedoms- och förlikningskonvention med tillhörande slutprotokoll, äskat riksdagens godkännande av berörda konvention med slutprotokoll.

Konventionen med slutprotokoll är av följande lydelse:

**Skiljedoms- och förlikningskonvention
mellan Sverige och Tyskland.**

Konungariket Sverige och Tyska riket, vilka äro besjälade av önskan att främja strävandena till avgörande på fredlig väg av mellanstatliga tvister, hava överenskommit att avsluta en allmän skiljedoms- och förlikningskonvention.

I detta syfte hava till fullmäktige utsetts
av Hans Maj:t Konungen av Sverige:
Friherre Fredrik Ramel, Sveriges minister i Berlin,
och av Tyska Rikets President:

Direktören i Tyska Utrikesdepartementet herr dr. Friedrich Gaus,
vilka, efter att ömsesidigt hava granskat sina fullmakter, som befunnits vara i god och behörig form, överenskommit om följande bestämmelser:

Artikel 1.

De fördragsslutande parterna förplikta sig att hänskjuta alla tvister, av vilket slag de vara må, som kunna uppstå mellan dem och som icke inom skälig tid kunna lösas på diplomatisk väg, till antingen skiljedoms- eller förlikningsförfarande, jämlikt bestämmelserna i denna konvention.

Tvister, för vilkas lösande de fördragsslutande parterna genom andra mellan dem gällande överenskommelser förbundit sig att anlita ett särskilt förfarande, skola behandlas enligt bestämmelserna i dessa överenskommelser.

**Deutsch-Schwedischer Schiedsgerichts-
und Vergleichsvertrag.**

Das Deutsche Reich und das Königreich Schweden, von dem Wunsche erfüllt, die Entwicklung des Verfahrens zur friedlichen Beilegung zwischen staatlicher Streitigkeiten zu fördern, sind übereingekommen, einen allgemeinen Schiedsgerichts- und Vergleichsvertrag abzuschliessen.

Zu diesem Zwecke haben zu Bevollmächtigten ernannt
der deutsche Reichspräsident:
den Ministerialdirektor im Auswärtigen Amte, Herrn Dr. Friedrich Gaus,
Seine Majestät der König von Schweden:

den Schwedischen Gesandten in Berlin, Freiherrn Fredrik Ramel,
die, nachdem sie ihre Vollmachten geprüft und in guter und gehöriger Form befunden haben, über folgende Bestimmungen übereingekommen sind:

Artikel 1.

Die vertragschliessenden Teile verpflichten sich, alle Streitigkeiten irgendwelcher Art, die zwischen ihnen entstehen und nicht in angemessener Frist auf diplomatischen Wege geschlichtet werden können, nach Massgabe des gegenwärtigen Vertrags entweder einem Schiedsgerichtsverfahren oder einem Vergleichsverfahren zu unterwerfen.

Streitigkeiten, für deren Schlichtung die vertragschliessenden Teile durch andere zwischen ihnen bestehende Abmachungen an ein besonderes Verfahren gebunden sind, werden nach Massgabe der Bestimmungen dieser Abmachungen behandelt.

Artikel 2.

Skiljedomsförfarande skall, på yrkande av endera parten och under förbehåll för bestämmelserna i art. 3 och 4, komma till användning i fråga om tvister, som avse:

- I. ett mellan de båda parterna avslutat föredrags bestånd, tolkning och tillämpning;
- II. internationellt-rättsliga spörsmål;
- III. förefintligheten av någon omständighet, som, därest den konstateras, skulle innebära åsidosättande av en mellanfolklig förpliktelse;
- IV. storleken och arten av den gottgörelse, som bör givas i fall av dylik förpliktelses åsidosättande.

Därest mellan parterna råder meningsskiljaktighet rörande frågan, huruvida en tvist hör till ovan angivna arter, tillkommer det skiljedomstolen att avgöra denna förberedande fråga.

Artikel 3.

Beträffande frågor, som enligt lagstiftningen i det land, mot vilket yrkande framställes, skola avgöras av domstol, varmed här avses jämväl förvaltningsdomstol, kan vederbörande part påfordra, att skiljedomsförfarande kommer till användning först sedan genom sakens behandling vid domstol slutligt utslag avkunnats, och att tvistens hänskjutande till skiljedomstolen sker senast sex månader efter sådant utslag. Det sagda äger icke tillämpning, då fråga är om rättsvägran och de genom lag föreskrivna besvärinstanserna anlitas.

Uppstår mellan parterna meningsskiljaktighet rörande tillämpningen av denna bestämmelse, skall avgörandet tillkomma skiljedomstolen.

Artikel 2.

Dem Schiedsgerichtsverfahren werden auf Verlangen einer Partei, unter Vorbehalt der Bestimmungen der Artikel 3 und 4, diejenigen Streitigkeiten unterworfen, die betreffen:

- erstens: Bestand, Auslegung und Anwendung eines zwischen den beiden Parteien geschlossenen Staatsvertrags;
- zweitens: irgendeine Frage des internationalen Rechts;
- drittens: das Bestehen einer Tatsache, die, wenn sie erwiesen wird, die Verletzung einer zwischenstaatlichen Verpflichtung bedeutet;
- viertens: Umfang und Art der Wiedergutmachung im Falle einer solchen Verletzung.

Bestehen zwischen den Parteien Meinungsverschiedenheiten darüber, ob eine Streitigkeit zu den vorstehend bezeichneten Arten gehört, so wird über diese Vorfrage im Schiedsgerichtsverfahren entschieden.

Artikel 3.

Bei Fragen, die gemäss den Landesgesetzen der Partei, gegen die ein Begehren geltend gemacht wird, von richterlichen Behörden mit Einschluss der Verwaltungsgerichte, zu entscheiden sind, kann diese Partei verlangen, dass die Streitigkeiten dem Schiedsgerichtsverfahren erst unterworfen werden, nach dem in dem Gerichtsverfahren eine endgültige Entscheidung gefällt worden ist, und dass die Anrufung des Schiedsgerichts spätestens sechs Monate nach dieser Entscheidung erfolge. Dies gilt nicht, wenn es sich um einen Fall von Rechtsverweigerung handelt und die gesetzlich vorgesehenen Beschwerdestellen angerufen worden sind.

Entsteht zwischen den Parteien eine Meinungsverschiedenheit über die Anwendung der vorstehenden Bestimmung, so wird darüber im Schiedsgerichtsverfahren entschieden.

Artikel 4.

Därest part i fråga om tvist av de i artikel 2 angivna arter framställer invändning, att tvisten rör en angelägenhet, som berör partens oavhängighet, territoriella integritet eller andra högsta livsintressen, och motparten finner påstående riktigt, skall i fråga om denna tvist icke skiljedomsförfarande utan förlikningsförfarande komma till användning. Om däremot påstående icke av motparten erkännes såsom riktigt, tillkommer avgörandet härom skiljedomstolen.

Erkänner skiljedomstolen de angivna invändningarna såsom grundade, hänskjuter den tvisten till förlikningsförfarande; eljest avgör skiljedomstolen själv tvisten.

Part, som icke erkänner en dylik, av motparten gjord invändning såsom grundad, kan likväl, utan att skiljedomstolen dessförinnan fattar ett avgörande, förklara sig godtaga förlikningsförfarandets genomförande. Part äger dock därvid förbehålla sig, att, för den händelse förlikningsförslaget icke av båda parterna antages, skiljedomstolen må kunna uppfordras att träffa avgörande beträffande invändningen och i förekommande fall även beträffande själva tvisten.

Artikel 5.

Skiljedomstolen tillämpar vid sina avgöranden:

- I. mellan parterna gällande överenskommelser av allmän eller speciell natur och därav härflytande rättsnormer;
- II. internationell sedvanerätt, som uttryck för en allmän, såsom rätt erkänd praxis;
- III. allmänna, av civiliserade stater erkända rättsgrundsatser.

Artikel 4.

Erhebt eine Partei bei einer Streitigkeit der im Artikel 2 bezeichneten Arten die Einrede, dass es sich um eine Angelegenheit handle, die ihre Unabhängigkeit, die Unversehrtheit ihres Gebiets oder andere höchste Lebensinteressen betreffe, so kommt für die Streitigkeit, falls die andere Partei diese Behauptung als zutreffend anerkennt, nicht das Schiedsgerichts-, sondern das Vergleichsverfahren zu Anwendung. Wird dagegen die Behauptung von der anderen Partei nicht als zutreffend anerkannt, so ist darüber im Schiedsgerichtsverfahren zu entscheiden.

Anerkennt das Schiedsgericht die bezeichnete Einrede als begründet, so überweist es die Streitigkeit dem Vergleichsverfahren; sonst entscheidet es selbst darüber.

Eine Partei, welche die bezeichnete Einrede der Gegenpartei nicht als zutreffend anerkennt, kann sich gleichwohl ohne vorherige Herbeiführung einer schiedsgerichtlichen Entscheidung über die Einrede mit der Durchführung des Vergleichsverfahrens einverstanden erklären. Sie kann dabei jedoch den Vorbehalt machen, dass, wenn der Vergleichsvorschlag nicht von beiden Parteien angenommen wird, das Schiedsgericht zur Entscheidung über die Einrede und gegebenenfalls auch über die Streitigkeit selbst angerufen werden kann.

Artikel 5.

Das Schiedsgericht legt seinen Entscheidungen zugrunde:

- erstens: die zwischen den Parteien geltenden Übereinkünfte allgemeiner oder besonderer Art und die sich daraus ergebenden Rechtssätze;
- zweitens: das internationale Gewohnheitsrecht als Ausdruck einer allgemeinen, als Recht anerkannten Übung;
- drittens: die allgemeinen von den Kulturstaaten anerkannten Rechtsgrundsätze.

Därest i det särskilda fallet de ovan angivna rättsnormerna förete luckor, fattar skiljedomstolen beslut enligt de rättsgrundsatser, vilka enligt dess mening borde utgöra internationella rättsens regler. Den följer därvid stadgad doktrin och rättspraxis.

Med båda parternas samtycke kan skiljedomstolen i stället för att stödja sitt beslut på rättsgrundsatser träffa sitt avgörande efter billighetens grundsatser.

Artikel 6.

Därest icke parterna i särskilt fall annorlunda överenskomma, skall skiljedomstolen sammansättas på följande sätt:

Domarne utses bland de personer, som äro upptagna å förteckningen över medlemmar av den genom konventionen den 18 oktober 1907 för avgörandet på fredlig väg av internationella tvister upprättade permanenta skiljedomstolen i Haag.

Vardera parten utser en skiljedomare efter fritt val. Parterna utse gemensamt ytterligare tre domare och bland dessa en ordförande. Ifall någon av de gemensamt utsedda domarne efter valet förvärvar medborgarrätt i en av de fördragsslutande staterna eller tager hemvist å någons område eller inträder i någons tjänst, kan vardera parten yrka, att han ersättes av annan person. I detta avseende uppkommande meningsskiljaktigheter avgöras av de övriga fyra domarne, varvid den äldste av de gemensamt utsedda förer ordet och vid lika röstetal äger två röster.

Nytt val av domare sker för varje särskild tvist. De fördragsslutande parterna förbehålla sig dock att i samförstånd företaga valen på sådant sätt, att samma domare komma att tillhöra skiljedomstolen för handläggning av vissa arter av tvister under viss tidrymd.

Därest det en medlem av domstolen givna uppdrag av någon anledning

Soweit im einzelnen Falle die vorstehend erwähnten Rechtsgrundlagen Lücken aufweisen, entscheidet das Schiedsgericht nach den Rechtsgrundsätzen, die nach seiner Ansicht die Regel des internationalen Rechtes sein sollten. Es folgt dabei bewährter Lehre und Rechtsprechung.

Mit Zustimmung beider Parteien kann das Schiedsgericht seine Entscheidung, anstatt sie auf Rechtsgrundsätze zu stützen, nach billigem Ermessen treffen.

Artikel 6.

Sofern nicht die Parteien im einzelnen Falle eine entgegenstehende Vereinbarung treffen, wird das Schiedsgericht in folgender Weise bestellt.

Die Richter werden auf der Grundlage des Verzeichnisses der Mitglieder des durch das Haager Abkommen zur friedlichen Erledigung internationaler Streitfälle vom 18. Oktober 1907 geschaffenen Ständigen Schiedshofs im Haag gewählt.

Jede Partei ernennt einen Schiedsrichter nach freier Wahl. Gemeinsam berufen die Parteien drei weitere Richter und aus deren Mitte den Obmann. Sofern einer der gemeinsam berufenen Richter nach seiner Wahl die Staatsangehörigkeit einer der beiden Parteien erwirbt, auf deren Gebiete seinen Wohnsitz nimmt oder in deren Dienste tritt, kann jede Partei verlangen, dass er ersetzt werde. Streitigkeiten darüber, ob diese Voraussetzungen zutreffen, werden von den übrigen vier Richtern entschieden, wobei der ältere der gemeinsam berufenen Richter der Vorsitz führt und bei Stimmengleichheit eine doppelte Stimme hat.

Die Wahl der Richter erfolgt von neuem für jeden einzelnen Streitfall. Die vertragschliessenden Teile behalten sich jedoch vor, im gemeinsamen Einverständnis die Wahlen in der Weise vorzunehmen, dass für gewisse Arten von Streitfällen während eines bestimmten Zeitraums dieselben Richter dem Schiedsgericht angehören.

Mitglieder des Schiedsgerichts, die aus irgendeinem Grunde ausscheiden,

skulle upphöra, skall ersättare utses enligt de regler, varefter den avgångne domstolsmedlemmen valts.

werden in der gleichen Weise ersetzt, wie sie berufen worden sind.

Artikel 7.

De fördragsslutande parterna skola vid tillämpandet av denna konvention i varje förekommande fall fastställa en särskild kompromiss. Därvid skola angivas: tvistens föremål, skiljedomstolen möjligen tillkommande särskilda befogenheter, dess sammansättning och säte, storleken av den summa, som varje part har att deponera såsom förskott å kostnaderna, de föreskrifter, som skola iakttagas beträffande förfarandets form och tidsfrister, ävensom i övrigt erforderliga detaljbestämmelser.

Meningsskiljaktigheter rörande bestämmelserna i kompromissen skola, med förbehåll för bestämmelserna i art. 8, avgöras av skiljedomstolen.

Artikel 8.

Därest kompromiss mellan parterna icke kommer till stånd inom sex månader efter det ena parten till den andra framfört yrkande om tvistens avgörande medelst skiljedom, äger vardera parten hänvända sig till den i art. 14 omhandlade ständiga förlikningsnämnden i och för fastställande av kompromiss. Nämnden skall inom två månader efter sådan hänvändelse fastställa kompromissen, varvid tvistens föremål skall bestämmas med ledning av parternas yrkanden.

Samma förfarande skall tillämpas, då part icke utsett domare, vars tillsättning på honom ankommit, eller då parterna icke kunna enas om valet av de domare, som skola utses gemensamt, eller av ordförande.

Den ständiga förlikningsnämnden äger vidare befogenhet att, intill dess skiljedomstolen konstituerats, avgöra varje annan tvist, som rör skiljedomsförfarandet.

Artikel 9.

Skiljedomstolen fattar sina beslut med enkel majoritet.

Artikel 7.

Die vertragschliessenden Teile werden in Ausführung des gegenwärtigen Vertrags in jedem Einzelfall eine besondere Schiedsordnung festsetzen. Darin werden der Streitgegenstand, die etwaigen besonderen Befugnisse des Gerichts, dessen Zusammensetzung und Sitz, die Höhe des von jeder Partei als Kostenvorschuss zu hinterlegenden Betrags, die hinsichtlich der Form und der Fristen des Verfahrens zu beobachtenden Regeln sowie die sonst notwendigen Einzelheiten bestimmt.

Meinungsverschiedenheiten über die Bestimmungen der Schiedsordnung werden, vorbehaltlich des Artikel 8, vom Schiedsgericht entschieden.

Artikel 8.

Kommt zwischen den Parteien nicht binnen sechs Monaten, nachdem die eine der anderen das Begehren nach schiedsgerichtlicher Austragung einer Streitigkeit mitgeteilt hat, die Schiedsordnung zustande, so kann jede Partei den im Artikel 14 vorgesehenen Ständigen Vergleichsrat zwecks Feststellung der Schiedsordnung anrufen. Dieser hat binnen zwei Monaten nach seiner Anrufung die Schiedsordnung festzusetzen, wobei der Streitgegenstand aus den Anträgen der Parteien ermittelt wird.

Es ist ebenso zu verfahren, wenn eine Partei den von ihr zu ernennenden Richter nicht bezeichnet hat, oder wenn die Parteien in der Bezeichnung der gemeinsam zu berufenden Richter oder des Obmanns nicht einig sind.

Der Ständige Vergleichsrat ist ferner befugt, bis zur Bestellung des Schiedsgerichts über jede andere Streitigkeit zu entscheiden, die sich auf die Schiedsordnung bezieht.

Artikel 9.

Das Schiedsgericht trifft seine Entscheidungen mit einfacher Stimmen-

En minoriteten tillhörande medlems avvikande mening skall angivas.

Artikel 10.

Skiljedomen skall innehålla anvisning rörande sättet för dess verkställande, särskilt rörande de tidsfrister, som därvid skola iakttagas.

Har i en skiljedom förklarats, att ett beslut eller en åtgärd av domstol eller annan myndighet i ena staten helt eller delvis står i strid med folk-rätten, och kunna enligt denna stats författning följderna av beslutet eller åtgärden icke helt eller delvis undan-röjas genom administrativa åtgärder, så skall den förördelade parten i skilje-domsutslaget tillerkännas lämplig gott-görelse på annat sätt.

Artikel 11.

Om ej annorledes i kompromissen avtalats, kan framställning om revision av skiljedom av vardera parten göras hos den skiljedomstol, som av-kunnat utslaget. Sådan framställning kan blott grundas å upptäckten av ett nytt faktum av den art, att det skulle kunnat utöva ett avgörande inflytande på domstolens utslag och vilket vid förhandlingarnas avslutande varit för såväl skiljedomstolen som för den part, som begärt revision, utan vederböran-des förvällande, obekant.

Därest medlem av skiljedomstolen av någon anledning icke kvarstår vid revisionsförfarandet, skall ersättare för honom utses enligt de regler, var-efter den avgångne medlemmen valts.

Den frist, inom vilken den i första stycket omförmälda framställning kan göras, skall fastställas i skiljedomen, för så vitt så ej skett redan i kom-promissen.

Artikel 12.

Varje tvist, som kan uppstå mellan parterna rörande tolkningen eller verk-ställandet av skiljedomen, skall, med mindre annorlunda avtalas, underkas-

mehrheit. Die abweichende Ansicht eines in der Minderheit gebliebenen Mitglieds wird festgestellt.

Artikel 10.

Der Schiedsspruch wird Angaben über die Art seiner Ausführung, ins-besondere über die dabei zu beobach-tenden Fristen enthalten.

Wird in einem Schiedsspruch fest-gestellt, dass eine von einem Gericht oder einer anderen Behörde einer Partei getroffene Entscheidung oder Verfügung ganz oder teilweise mit dem Völkerrecht in Widerspruch steht, kön-nen aber nach dem Verfassungsrechte dieser Partei die Folgen der Entschei-dung oder Verfügung durch Verwalt-ungsmassnahmen nicht oder nicht voll-ständig beseitigt werden, so ist der verletzten Partei in dem Schiedsspruch auf andere Weise eine angemessene Genugtuung zuzuerkennen.

Artikel 11.

Unter Vorbehalt anderweitiger Ab-rede in der Schiedsordnung kann jede Partei bei dem Schiedsgerichte, das den Spruch erlassen hat, die Revision dieses Spruches beantragen. Der Antrag kann nur mit der Ermittlung einer Tatsache begründet werden, die einen entscheidenden Einfluss auf den Spruch auszuüben geeignet gewesen wäre und bei Schluss der Verhandlung dem Schiedsgerichte selbst und der Partei, welche die Revision beantragt hat, ohne ihr Verschulden unbekannt war.

Mitglieder des Schiedsgerichts, die aus irgendeinem Grunde für das Revi-sionsverfahren ausscheiden, werden in der gleichen Weise ersetzt, wie sie berufen worden sind.

Die Frist, innerhalb deren der im Absatz 1 vorgesehene Antrag gestellt werden kann, ist im Schiedsspruch zu bestimmen, sofern dies nicht in der Schiedsordnung geschehen ist.

Artikel 12.

Alle Streitigkeiten, die zwischen den Parteien über Auslegung und Aus-führung des Schiedsspruchs entstehen sollten, unterliegen, vorbehaltlich an-

tas avgörande av den skiljedomstol, som avkunnat utslaget. Därvid skall föreskriften i art. 11, andra stycket, äga motsvarande tillämpning.

Artikel 13.

Alla tvister, som icke enligt föregående artiklar i denna konvention underkastas skiljedomsförfarande, skola på yrkande av endera parten göras till föremål för förlikningsförfarande.

Därest andra parten gör gällande, att den till förlikningsförfarande hänskjutna tvisten bör avgöras av skiljedomstolen, skall domstolen först fatta beslut i denna fråga.

Twist, som enligt denna konvention kan anhängiggöras vid skiljedomstolen, kan av de fördragsslutande parternas regeringar, om de därom överenskomma, i stället hänskjutas till förlikningsförfarande, vare sig för slutgiltig behandling eller under förbehåll om tvistens senare hänskjutande till skiljedomstolen.

Artikel 14.

För förlikningsförfarandet skall upprättas en ständig förlikningsnämnd.

Den ständiga förlikningsnämnden skall bestå av fem medlemmar. Vardera fördragsslutande parten utser två medlemmar, av vilka en må väljas bland statens egna medborgare. Den femte medlemmen, som skall vara nämndens ordförande, skall vara av annan nationalitet än nämndens övriga medlemmar. Ordföranden utses av de fördragsslutande parterna i förening. Skulle dessa icke kunna enas om valet, kan vardera fördragsslutande parten hos Schweiziska förbundsrådets president anhölla om utseende av ordförande.

Den ständiga förlikningsnämnden skall vara tillsatt inom sex månader efter utväxlingen av ratifikationer till denna konvention.

derweiteriger Abrede, der Beurteilung des Schiedsgerichts, das den Spruch gefällt hat. Dabei findet die Bestimmung des Artikel 11 Absatz 2 entsprechende Anwendung.

Artikel 13.

Alle Streitigkeiten, die nicht nach den vorhergehenden Artikeln dieses Vertrages dem Schiedsgerichtsverfahren unterworfen werden, sind auf Verlangen einer Partei im Vergleichsverfahren zu behandeln.

Behauptet die andere Partei, dass der im Vergleichsverfahren anhängig gemachte Streitfall vom Schiedsgerichte zu entscheiden sei, so entscheidet dieses zunächst über diese Vorfrage.

Die Regierungen der vertragschliessenden Teile können im gemeinsamen Einverständnis eine Streitigkeit, für die nach dem gegenwärtigen Verträge das Schiedsgericht angerufen werden kann, endgültig oder unter Vorbehalt der späteren Anrufung des Schiedsgerichts im Vergleichsverfahren behandeln lassen.

Artikel 14.

Für das Vergleichsverfahren wird ein Ständiger Vergleichsrat gebildet.

Der Ständige Vergleichsrat besteht aus fünf Mitgliedern. Jeder vertragschliessende Teil ernennt zwei Mitglieder, von denen er eines unter seinen eigenen Staatsangehörigen auswählen darf. Das fünfte Mitglied, das den Vorsitz führt, muss eine andere Staatsangehörigkeit als die anderen Mitglieder besitzen. Der Vorsitzende wird von den vertragschliessenden Teilen im gemeinsamen Einverständnis berufen. Falls es nicht zu einem solchen Einverständnis kommen sollte, kann jeder vertragschliessende Teil den Schweizerischen Bundespräsidenten um die Ernennung des Vorsitzenden ersuchen.

Der ständige Vergleichsrat wird im Laufe von sechs Monaten nach Austausch der Ratifikationsurkunden des Vertrags gebildet.

Artikel 15.

Den ständiga förlikningsnämndens medlemmar utses för en tid av tre år. Deras uppdrag kan ej återkallas under mandatstiden, med mindre de fördragsslutande parterna därom äro ense. I händelse medlem träder tillbaka, avlider eller eljest är förhindrad, skall för återstoden av mandatstiden annan person i hans ställe enligt bestämmelserna i art. 14, andra stycket, snarast möjligt utses.

Artikel 16.

Inom loppet av fjorton dagar från det tvist hänskjutits till den ständiga förlikningsnämnden, äger vardera fördragsslutande parten för tvisten ersätta den ene av de av honom utsedda medlemmarna med en annan medlem, som i den föreliggande frågan äger speciell sakkunskap. Därvid skall dock bestämmelsen i art. 14, andra stycket, andra punkten, äga motsvarande tillämpning.

Part, som vill begagna denna rätt, skall därom ofördröjligen underrätta motparten. I dylikt fall äger den andra parten att inom fjorton dagar efter mottagandet av denna under rättelse göra bruk av samma rätt.

Artikel 17.

Om vid utgången av en medlems av den ständiga förlikningsnämnden mandatstid annan medlem icke blivit i hans ställe utsedd, skall hans mandat anses förnyat för en tid av tre år. Ordföranden skall dock på framställning av endera fördragsslutande parten avgå vid utgången av sin mandatstid.

Medlem, vars mandat utgår, medan en tvist beror på den ständiga förlikningsnämndens handläggning, skall, ändå att hans efterträdare redan blivit utsedd, fortsätta att deltaga i tvistens handläggning intill dess denna avslutats.

Artikel 15.

Die Mitglieder des Ständigen Vergleichsrats werden für die Dauer von drei Jahren ernannt. Mangels anderweitiger Abrede zwischen den vertragsschliessenden Teilen kann ihre Ernennung während der Dauer ihres Auftrags nicht zurückgenommen werden. Im Falle des Rücktritts, des Todes oder einer sonstigen Behinderung eines Mitglieds muss es für die noch verbleibende Zeit seines Auftrags unter entsprechender Anwendung der Bestimmungen des Artikel 14 Absatz 2 so rasch als möglich ersetzt werden.

Artikel 16.

Jeder vertragsschliessende Teil kann innerhalb von zwei Wochen, nachdem der Ständige Vergleichsrat in einer Streitigkeit angerufen worden ist, für diese Streitigkeit eines der von ihm ernannten Mitglieder durch ein anderes Mitglied ersetzen, das eine besondere Sachkenntnis in der Angelegenheit besitzt. Dabei findet jedoch die Bestimmung des Artikel 14 Absatz 2 Satz 2 entsprechende Anwendung.

Die Partei, die von diesem Rechte Gebrauch machen will, hat die andere Partei unverzüglich zu benachrichtigen. In diesem Falle kann die andere Partei innerhalb von zwei Wochen nach Empfang der Mitteilung von dem gleichen Rechte Gebrauch machen.

Artikel 17.

Wenn bei Ablauf des Auftrags eines Mitgliedes des Ständigen Vergleichsrats seine Ersetzung nicht erfolgt ist, gilt sein Auftrag für einen Zeitraum von drei Jahren als erneuert. Indessen scheidet der Vorsitzende auf Antrag eines der vertragsschliessenden Teile bei Ablauf seines Auftrags aus.

Ein Mitglied, dessen Auftrag während der Dauer eines im Gange befindlichen Verfahrens abläuft, nimmt an der Behandlung der Streitigkeit bis zur Beendigung des Verfahrens weiter teil, gleichviel ob sein Nachfolger bereits ernannt worden ist.

Artikel 18.

Den ständiga förlikningsnämnden äger efter fritt val bestämma, varthän dess säte skall förläggas.

Den ständiga förlikningsnämnden må vid behov åt sig inrätta ett kansli. För så vitt den i kansliet anställer medborgare i de fördragsslutande staterna, skola dessa därvid i lika mån tillgodoses.

Artikel 19.

Det tillkommer den ständiga förlikningsnämnden att avgiva ett betänkande, som fastslår saksammanhanget och, om förhållandena därtill giva anledning, innehåller förslag till tvistens biläggande.

Betänkandet skall avgivas inom loppet av sex månader från det tvisten hänskjutits till den ständiga förlikningsnämnden, för så vitt parterna icke enas om att förkorta eller förlänga denna frist. Betänkandet skall avgivas i tre exemplar, av vilka vardera parten erhåller ett och det tredje förvaras av den ständiga förlikningsnämnden.

Betänkandet har varken i fråga om fakta eller den rättsliga argumenteringen betydelse av slutgiltigt bindande beslut. Vardera parten skall dock inom en frist, som skall fastställas i betänkandet, förklara, om och i vad mån den erkänner dettas slutsatser och antager dess förslag. Denna frist må icke överskrida en tid av tre månader.

På överenskommelse mellan parterna beror, huruvida betänkandet ofördröjligen skall offentliggöras. I händelse dylik överenskommelse ej träffas, kan den ständiga förlikningsnämnden å sin sida, där särskilda skäl föreligga, gå i författning om betänkandets omedelbara offentliggörande.

Artikel 20.

Den ständiga förlikningsnämnden

Artikel 18.

Der Ständige Vergleichsrath bestimmt seinen Sitz. Er kann ihn nach freiem Ermessen verlegen.

Der Ständige Vergleichsrath bildet nöthigenfalls eine Kanzlei. Soweit er in die Kanzlei Angehörige der Parteien beruft, hat er dabei die Parteien gleichmässig zu berücksichtigen.

Artikel 19.

Dem Ständigen Vergleichsrath liegt ob, einen Bericht zu erstatten, der den Sachverhalt feststellt und, wenn die Umstände des Falles dazu Anlass geben, Vorschläge für die Beilegung der Streitigkeit enthält.

Der Bericht ist innerhalb von sechs Monaten nach dem Tage zu erstatten, an dem die Streitigkeit dem Ständigen Vergleichsrath unterbreitet wurde, es sei denn, dass die Parteien diese Frist im gemeinsamen Einverständnis verkürzen oder verlängern. Der Bericht soll in drei Ausfertigungen verfasst werden, von denen je eine jeder Partei ausgehändigt, die dritte vom Ständigen Vergleichsrath aufbewahrt wird.

Der Bericht hat weder in bezug auf die Tatsachen noch in bezug auf die rechtlichen Ausführungen die Bedeutung einer endgültig bindenden Entscheidung. Jedoch hat sich jede Partei innerhalb einer im Berichte festzusetzenden Frist darüber zu erklären, ob und inwieweit sie die Feststellungen des Berichts anerkennt und dessen Vorschläge annimmt. Diese Frist darf die Zeit von drei Monaten nicht überschreiten.

Es ist Sache der Parteien, im gemeinsamen Einverständnis zu bestimmen, ob der Bericht unverzüglich veröffentlicht werden soll. Kommt es jedoch nicht zu einem solchen Einverständnis, so kann der Ständige Vergleichsrath seinerseits aus besonderen Gründen die sofortige Veröffentlichung des Berichts veranlassen.

Artikel 20.

Der ständige Vergleichsrath tritt in

träder i verksamhet, så snart framställning därom göres av någondera parten. Sådan framställning skall samtidigt tillställas den ständiga förlikningsnämndens ordförande och den andra parten. Ordföranden skall sammankalla nämnden snarast möjligt.

De fördragsslutande parterna förpliktade sig att i största möjliga utsträckning underlätta den ständiga förlikningsnämndens verksamhet samt med anlitande av alla medel, över vilka de jämlikt sin inre lagstiftning förfoga, sätta nämnden i stånd att inom den fördragsslutande partens område instämma och höra vittnen och sakkunnige samt företaga syn.

Den ständiga förlikningsnämnden äger upptaga bevisen antingen in pleno eller genom ordföranden.

Artikel 21.

Den ständiga förlikningsnämnden är beslutsmässig, om samtliga medlemmar erhållit vederbörlig kallelse till sammanträdet och ordföranden jämte minst två andra medlemmar äro närvarande.

Den ständiga förlikningsnämnden fattar sina beslut med enkel majoritet. Varje medlem har en röst; vid lika röstetal har ordföranden två röster.

En minoriteten tillhörande medlems avvikande mening skall i betänkandet intagas.

Artikel 22.

Vardera parten har att bestrida ersättningen till de av honom utsedda medlemmarna och hälften av ersättningen till ordföranden. Parterna skola såvitt möjligt träffa överenskommelse i syfte att ersättning till de olika medlemmarna av den ständiga förlikningsnämnden utgår efter samma grunder.

Vardera parten har att själv vidkännas sina i anledning av förfaran-

Wirksamkeit, sobald er von einer Partei angerufen wird. Diese richtet ihr Begehren gleichzeitig an den Vorsitzenden des Ständigen Vergleichsrats und an die andere Partei. Der Vorsitzende hat den Ständigen Vergleichsrat in kürzester Frist einzuberufen.

Die vertragschliessenden Teile verpflichten sich, die Arbeiten des Ständigen Vergleichsrats in weitmöglichstem Masse zu fördern und insbesondere alle Mittel, worüber sie nach Massgabe ihrer inneren Gesetzgebung verfügen, zu benutzen, um ihm zu gestatten, in ihrem Gebiete Zeugen und Sachverständige vorzuladen und zu vernehmen und Augenschein einzunehmen. Der Ständige Vergleichsrat kann die Beweise entweder in vollständiger Besetzung oder durch den Vorsitzenden erheben.

Artikel 21.

Der Ständige Vergleichsrat ist beschlussfähig, wenn alle Mitglieder ordnungsmässig geladen und wenn der Vorsitzende und mindestens zwei andere Mitglieder anwesend sind.

Der Ständige Vergleichsrat trifft seine Entschliessungen mit einfacher Stimmenmehrheit. Jedes der Mitglieder hat eine Stimme; im Falle der Stimmengleichheit hat der Vorsitzende eine doppelte Stimme.

In dem Bericht wird die abweichende Ansicht eines in der Minderheit gebliebenen Mitglieds festgestellt.

Artikel 22.

Jede Partei gewährt den von ihr ernannten Mitgliedern des Ständigen Vergleichsrats eine Vergütung und trägt die Hälfte der dem Vorsitzenden zu gewährenden Vergütung. Die Parteien werden sich nach Möglichkeit über eine einheitliche Bemessung der den Mitgliedern des Ständigen Vergleichsrats zu gewährenden Vergütung verständigen.

Jede Partei trägt die von ihr veranlassten Kosten des Verfahrens sowie

det åsamkade kostnader samt hälften av dem, som av den ständiga förlikningsnämnden angivas vara gemensamma.

Artikel 23.

Parterna skola efter tro och heder ställa sig till efterrättelse det vid skiljedomsförfarandet fällda utslag.

De fördragsslutande parterna förbinda sig att under pågående skiljedoms- eller förlikningsförfarande i möjligaste mån undvika varje åtgärd, som kan motverka skiljedomens verkställande eller antagandet av den ständiga förlikningsnämndens förslag. Vid förlikningsförfarandet skola de intill den tidpunkt, som den ständiga förlikningsnämnden fastställer för parternas förklaring om förslagets antagande, avhålla sig från varje självtäkt med våldsamma medel. Skiljedomstolen äger på endera partens yrkande angiva de förberedande åtgärder, som måste vidtagas till skyddande av denna parts rätt, för så vitt dessa åtgärder kunna vidtagas på administrativ väg; den ständiga förlikningsnämnden äger ävenledes att i sådant avseende avgiva förslag.

Artikel 24.

För så vitt ej i denna konvention eller i kompromissen annorlunda bestämts, skola bestämmelserna i Haagkonventionen den 18 oktober 1907 för avgörande på fredlig väg av internationella tvister lända till efterrättelse vid skiljedoms- och förlikningsförfarandet.

I de fall då denna konvention hänvisar till bestämmelserna i Haagkonventionen, skola sagda bestämmelser tillämpas parterna emellan även för det fall, att båda eller endera frånträtt sistnämnda konvention.

die Hälfte der Kosten, die von dem Ständigen Vergleichsrat als gemeinsamen bezeichnet werden.

Artikel 23.

Der im Schiedsgerichtsverfahren gefällte Spruch ist von den Parteien nach Treu und Glauben zu erfüllen.

Die vertragschliessenden Teile verpflichten sich, während der Dauer des Schiedsgerichts- oder Vergleichsverfahrens nach Möglichkeit jede Massnahme zu vermeiden, die auf die Erfüllung des Schiedsspruchs oder die Annahme der Vorschläge des Ständigen Vergleichsrats nachteilig zurückwirken könnte. Bei einem Vergleichsverfahren haben sie sich bis zu dem Zeitpunkt, den der Ständige Vergleichsrat für die Annahmeerklärung der Parteien festsetzt, jeder gewaltsamen Selbsthilfe zu enthalten.

Das Schiedsgericht kann auf Verlangen einer Partei die vorsorglichen Massnahmen bezeichnen, die zum Schutze der Rechte dieser Partei getroffen werden müssen, soweit diese Massnahmen von den Parteien auf dem Verwaltungswege durchgeführt werden können; ebenso kann der Ständige Vergleichsrat zum gleichen Zwecke Vorschläge machen.

Artikel 24.

Unter Vorbehalt entgegenstehender Bestimmungen des gegenwärtigen Vertrags oder der Schiedsordnung ist für das Schiedsgerichts- und Vergleichsverfahren das Haager Abkommen zur friedlichen Erledigung internationaler Streitfälle vom 18. Oktober 1907 massgebend.

Soweit der gegenwärtige Vertrag auf die Bestimmungen des Haager Abkommens verweist, finden sie im Verhältnis zwischen den vertragschliessenden Teilen selbst dann Anwendung, wenn diese oder einer von ihnen von dem Abkommen zurückgetreten sein sollten.

I den mån varken föreliggande konvention eller kompromissen eller eljest mellan de fördragsslutande parterna bestående överenskommelser fastslå tids- eller andra bestämmingar i skiljedoms- eller förlikningsförfarandet, äger skiljedomstolen eller den ständige förlikningsnämnden rätt att själv utfärda i sådant avseende erforderliga bestämmelser.

Artikel 25.

Denna konvention skall ratificeras, för Sveriges del av Hans Majestät Konungen av Sverige med Riksdagens samtycke. Ratifikationer skola utväxlas i Stockholm.

Konventionen träder i kraft en månad efter ratifikationernas utväxlande.

Konventionen gäller för en tid av tio år. Därest den ej sex månader före utgången av nämnda tidrymd blivit uppsagd, skall den gälla för ytterligare två år. Detsamma gäller allt framgent, därest konventionen icke inom angiven tid före utgången av närmast föregående tvåårsperiod blivit uppsagd.

Är tvist vid utlöpanet av denna konventions giltighetstid föremål för skiljedoms- eller förlikningsförfarande, skola bestämmelserna i denna konvention eller i den överenskommelse, som de fördragsslutande parterna träffa att i dess ställe gälla, fortfarande tillämpas i avseende å sagda tvist.

Till bekräftelse härav hava de fullmäktige undertecknat denna konvention.

Utfärdat i tvenne exemplar på svenska och tyska språken i Berlin den 29 augusti 1924.

FREDRIK RAMEL.

Sofern weder der gegenwärtige Vertrag noch die Schiedsordnung noch die sonst zwischen den vertragschliessenden Teilen bestehenden Übereinkünfte die Fristen und andere Einzelheiten des Schiedsgerichts- oder Vergleichsverfahrens festlegen, ist das Schiedsgericht oder der Ständige Vergleichsrat selbst befugt, die erforderlichen Bestimmungen zu treffen.

Artikel 25.

Der gegenwärtige Vertrag soll ratifiziert werden, und zwar schwedischerseits von Seiner Majestät dem König von Schweden mit Zustimmung des Reichstags. Die Ratifikationsurkunden sollen in Stockholm ausgetauscht werden.

Der Vertrag tritt einen Monat nach dem Austausch der Ratifikationsurkunden in Kraft.

Der Vertrag gilt für die Dauer von zehn Jahren. Wird er nicht sechs Monate von Ablauf dieses Zeitraums gekündigt, so bleibt er für weitere zwei Jahre in Kraft. Das gleiche gilt, wenn der Vertrag nicht mit der bezeichneten Frist gekündigt wird, für die spätere Zeit.

Ein Schiedsgerichtsverfahren oder ein Vergleichsverfahren, das bei Ablauf des gegenwärtigen Vertrags schwebt, nimmt seinen Lauf nach den Bestimmungen dieses Vertrags oder eines anderen Abkommens, das von den vertragschliessenden Teilen an dessen Stelle vereinbart wird.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten den gegenwärtigen Vertrag unterzeichnet.

Ausgefertigt in doppelter Urschrift in deutscher und schwedischer Sprache in Berlin am 29. August 1924.

FRIEDRICH GAUS.

Slutprotokoll.

1. De fördragsslutande parterna utgå från att denna konventions olika be-

Schlussprotokoll.

1. Die vertragschliessenden Teile gehen von der Ansicht aus, dass die

stämmelser i tvivelaktiga fall skola tolkas till förmån för användande av grundsatsen om tvisters avgörande medelst skiljedom.

2. De fördragsslutande parterna förklara, att konventionen skall tillämpas även beträffande tvister, som härleda sig från till dragelser, vilka infallit före konventionens avslutande. Tvister, som stå i omedelbart sammanhang med världskrigets händelser, skola dock med hänsyn till deras allmänna politiska innebörd undantagas härifrån.

3. [Det faktum, att en tredje stat är delaktig i en tvist, utesluter icke konventionens tillämpning. De fördragsslutande parterna skola i dylikt fall verka för den tredje statens anslutning till skiljedoms- eller förlikningsförfarandet. I sådant fall är det de båda regeringarna förbehållet, att gemensamt överenskomma om en särskild sammansättning av skiljedomstolen eller den ständiga förlikningsnämnden. Därest överenskommelse med den tredje staten om dess anslutning icke inom skäligen tid kan träffas, tillämpas förfarandet mellan de fördragsslutande parterna på sätt i denna konvention sägs.

4. De fördragsslutande parterna förklara, att tvister mellan Tyskland och en tredje stat, i vilka Sverige i sin egenskap av medlem i Nationernas förbund kan komma att bliva part, icke skola anses såsom tvister mellan de fördragsslutande parterna enligt denna konvention.

Berlin den 29 augusti 1924.

FREDRIK RAMEL.

einzelnen Bestimmungen des Vertrags im Zweifel zugunsten der Anwendung des Grundsatzes der schiedsgerichtlichen Erledigung von Streitigkeiten auszulegen sind.

2. Die vertragschliessenden Teile erklären, dass der Vertrag auch dann Anwendung findet, wenn eine Streitigkeit in Ereignissen ihren Ursprung hat, die zeitlich vor seinem Abschluss liegen. Etwaige mit Ereignissen des Weltkrieges in unmittelbarem Zusammenhange stehende Streitigkeiten werden jedoch mit Rücksicht auf ihre allgemeine politische Bedeutung hiervon ausgeschlossen.

3. Die Tatsache, dass an einer Streitigkeit dritte Staaten beteiligt sind, schliesst die Anwendung des Vertrags nicht aus. Die vertragschliessenden Teile werden gegebenenfalls dahin wirken, die dritten Staaten zum Anschluss an das Schiedsgerichts- oder Vergleichsverfahren zu veranlassen. Für diesen Fall bleibt es den beiderseitigen Regierungen vorbehalten, im gemeinsamen Einverständnis eine besondere Zusammensetzung des Schiedsgerichts oder des Ständigen Vergleichsrats vorzusehen. Kann einer Verständigung mit den dritten Staaten über deren Anschluss nicht binnen angemessener Frist herbeigeführt werden, so nimmt das Verfahren zwischen den vertragschliessenden Teilen den im Vertrage vorgesehenen Verlauf.

4. Die vertragschliessenden Teile erklären, dass Streitigkeiten zwischen Deutschland und einem dritten Staate, an denen Schweden in seiner Eigenschaft als Mitglied des Völkerbundes beteiligt werden könnte, nicht als Streitigkeiten zwischen den vertragschliessenden Teilen im Sinne des Vertrages angesehen werden können.

Berlin, den 29. August 1924.

FRIEDRICH GAUS.

Utskottet har vid granskning av ifrågavarande konvention med slutprotokoll ej funnit anledning till erinran och får alltså hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att förevarande kungl. proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 april 1925.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar *von Geijer, Sävström, Strömberg, Reuterskiöld,* G. W. Hansson, Dahl, Larsén, A. W. Johansson, Nils Anton Nilsson, Österström,* Bäckström, K. A. Westman, Pehrsson* i Göteborg, *Karlsson* i Vadstena, *Sjöström, Forssell, Fast och Jensen*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av hr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottets yttrande bort vara följande:
»I alla svenska skiljedomstraktater med viss främmande makt förekommer hittills det förbehåll, att tvister, som beröra rikets självständighet eller oberoende, dess integritet eller dess vitala intressen, icke få dragas under skiljedom, även om tvisten i och för sig skulle falla under sådan (suveränitetsklausul). Regelmässigt beror det ock av vardera fördragsslutande parten själv att ensidigt avgöra, huvuvida suveränitetsklausulen skall i viss tvist göras gällande eller ej. I några konventioner äro likväl vissa slag av tvister, vilka äga obestriddlig karaktär av rättstvister i motsats till intressestvister, undantagna från indragande under suveränitetsklausulen; i tre svenska konventioner (med Norge 1905, Danmark 1908, Italien 1911) äro däremot inga sådana undantag gjorda, men i stället stadgat, att tvist, huruvida en tvist faller under suveränitetsklausulen, i vad denna avser vitala intressen, men varken oberoende eller integritet, själv skall slitas genom förberedande skiljedom; beträffande oberoende och integritet bibehåller sålunda vardera parten sin rätt att ensidigt härom träffa avgörande.

Nu föreliggande förslag utsträcker den förberedande skiljedomen att omfatta allt, som ingår i suveränitetsklausulen, sålunda även tvist, huruvida en tvist berör rikets oberoende eller integritet. Att denna utsträckning kan anses motiverad i den konvention mellan Schweiz och Tyskland, som tjänat

till mönster för föreliggande förslag, är uppenbart med hänsyn redan till Schweiz' garanterade ständiga neutralitet. Men samma skäl föreligga icke beträffande Sverige och Tyskland och departementschefen har icke heller eljest motiverat förslaget. Efter utskottets uppfattning saknas fullgiltiga skäl att, utan förnyat och ingående övervägande, i svenska skiljedomskonventionen införa den utsträckning av suveränitetsklausulens begränsning, som förslaget i sig innesluter. Även om det för Sverige kan innebära någon, om än ringa eller tvivelaktig och för närvarande knappast ens fullt överskådlig, fördel att i förhållande till Tyskland såsom principiell stormakt godkänna den nu föreslagna regeln, torde det å ena sidan knappast kunna antagas, att andra stormakter skola vara med om samma regels godkännande för deras del, och å den andra knappast kunna anses, att regelns införande i skiljedomskonventioner med övriga stater skulle medföra någon som helst fördel. Principiellt betyder däremot regelns godkännande ett uppgivande av suveränitetens hävdande i enlighet med egen uppfattning om vad rikets väl i en viss situation kan kräva. Ett dylikt uppgivande finner utskottet icke lämpligt eller väl grundat.

Härtill kommer, att även om suveränitetsklausulen i och för sig kan hänföras och har hänförts till såväl rätts- som intressetvister, så måste dess hänförande i förslaget till de i art. 2 uppräknade rättstvister anses betänkligt. Art. 2 anknyter både formellt och reellt till dels folkförbundsaktens art. 13, dels statuternas för fasta internationella domstolar art. 36; särskilt genom den sistnämnda hava de i förslagets art. 2 uppräknade tvister, vilka fullständigt återfinnas i sagda art. 36, karakteriserats såsom rena rättstvister, vari bl. a. måste anses ligga, att en suveränitetsklausul i fråga om dem är överflödig, i det att de upphöra att vara rena rättstvister, därest de skulle beröra förhållanden, som avses med suveränitetsklausulen. Varken i folkförbundsakten eller i domstolsstatuterna finnes heller någon dylik klausul, men i stället reglerar folkförbundsaktens art. 15 ett särskilt rådsförfarande för alla tvister, som icke äro rättstvister. Nu innebär förslagets art. 4, jämförd med art. 2, dels att uppräknningen i art. 2 kommer att avse ej blott rena rättstvister, utan även blandade rätts- och intressetvister, vilket domstolsstatuternas art. 36 undvikit genom beteckningen rättstvister, dels att suveränitetsklausulens tillämplighet i fråga om sagda tvister ytterst göres beroende av *skiljedomstolens* beslut, vilket ingalunda kan anses likvärdigt med att, enligt domstolsstatuternas art. 36, den *fasta* domstolen prövar alla invändningar om dess kompetens och alltså även invändning, att tvisten är en blandad rätts- och intressetvist. De principiella konsekvenser för tolkningen av domstolsstatuternas art. 36 och folkförbundsaktens art. 13, vilka för Sveriges del kunna inträda genom bifall till förslagets art. 4, i vad den avser förberedande skiljedom rörande suveränitetsklausulens tillämplighet även i fråga om oberoende och integritet, kan utskottet icke nu överblicka. Utskottet finner därför, också av dessa skäl, förslaget i denna del oantagligt.

Beträffande förslaget i övrigt vill utskottet allenast framhålla, att, även om utskottet kan instämma i huvudsak i departementschefens yttrande, att

bestämmelserna ur juridisk-teknisk synpunkt erhållit en i det hela fullt tillfredsställande gestaltning, detta dock icke utesluter, att i vissa punkter utskottet skulle önskat en annan avfattning vare sig av den svenska texten, såsom i art. 3, där ordet »vederbörande part» icke är lika otvetydigt som det tyska »diese Partei», eller av såväl den svenska som den tyska texten, såsom i art. 25, där utskottet anser, att formuleringen »under förbehåll av riksdagens samtycke» varit att föredraga framför den nu använda ordalydelsen. Vissa betänkligheter hyser utskottet desslikes beträffande stadgandet i art. 8, att förlikningsnämnden eventuellt skall fastställa den s. k. kompromissen; i och för sig är en dylik anordning föga tilltalande och principiellt felaktig, men utskottet finner den ej heller praktiskt nödvändig.

Då den föreslagna konventionen icke kan av riksdagen ändras, utan måste såsom helhet godkännas eller avslås, nödgas utskottet, med åberopande av vad sålunda anförts, och under erkännande av förslagets förtjänster i övrigt, för närvarande och i dess nu föreliggande utformning avstyrka förslagets godkännande.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen måtte avslå förevarande kungl. proposition».
